

KESTÄVÄ KEHITYS

Sastamalan varhaiskasvatus 2014

SISÄLLYS

1. Kestävän kehityksen määritelmä	3
1.1. Ekologinen näkökulma	3
1.2. Taloudellinen näkökulma	3
1.3. Sosiaalinen ja kulttuurinen näkökulma	3
2. Kestävä kehitys Sastamalan kaupungissa	4
3. Kestävä kehitys varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa	4
4. Yhteistyökumppaneita	5
5. Toimintaohjelman laatiminen	6
5.1. Kestävä kehitys – kartoituslomake	7
6. Ideoita ja vinkkejä	16
7. LÄHTEET	21

Sastamalan kaupungin varhaiskasvatuksen
Kestävän kehityksen ohjelmaa luomassa:
Aila Koivuniemi, perhepäivähoito
Eeva Kollin, Uotsolan pk
Helena Koivuluoma, Kiikan pk
Outi Seikku, Keskustan pk
Raija Teiksala, Hoppulan pk

1. KESTÄVÄN KEHITYKSEN MÄÄRITELMÄ

Kestävä kehitys on yhteiskunnallista muutosta, jonka päämääränä on taata nykyisille ja tuleville sukupolville yhtä hyvät elämisen mahdollisuudet. Kestävä kehitys on valinta paremman ympäristön puolesta. Toteutuakseen se edellyttää jokaisen vastuuta ympäristöstään. Kestävää kehitystä voidaan tarkastella ekologisesta, taloudellisesta sekä sosiaalisesta ja kulttuurisesta näkökulmasta.

1.1. Ekologinen näkökulma

Ekologisesti eli ympäristötaloudellisesti kestävä kehitys lähtökohtana on, että ihmisen toiminta sopeutetaan pitkällä aikavälillä maapallon sietokykyyn ja luonnonvaroihin. Tärkeää on pyrkiä siirtymään ympäristöä kuluttavista tavoista ympäristöä säästäviin tapoihin. Merkittävimpiä haasteita ovat ilmastonmuutoksen hidastaminen ja luonnon monimuotoisuuden turvaaminen.

1.2. Taloudellinen näkökulma

Taloudellisesti kestävä kehitys on kasvua, joka ei perustu pitkällä tähtäimellä velkaantumiseen tai varaintojen hävittämiseen. Se on myös edellytys yhteiskunnan keskeisille toiminnoille ja kansalliselle hyvinvoinnille. Taloudelliseen kestäväan kehitykseen lukeutuvat mm. luonnonvarojen ja energian käytön minimointi sekä ympäristövastuullisuus kuluttamisessa. Taloudellinen kestävä kehitys edellyttää, että tavaroita ja palveluita tuotetaan niin, että ympäristöä rasitetaan nykyistä vähemmän.

1.3. Sosiaalinen ja kulttuurinen näkökulma

Keskeistä sosiaalisessa ja kulttuurisessa kestävässä kehityksessä on hyvinvoinnin edellytysten siirtyminen tuleville sukupolville. Hyvät tavat ja muiden huomioiminen ovat sosiaalisen kestäväan kehityksen perusasioita. Ihmisen tulee oppia ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan ja kunnioittaa erilaisuutta. Haasteena on vähentää työttömyyttä, syrjäytymistä ja sosiaalisten erojen kasvua. Kulttuurista kestäväan kehitystä on pyrkiä vaalimaan alueellisia ominaispiirteitä, esim. kansanperinnettä, maisemaa ja kulttuurihistoriallisesti merkittäviä elinympäristöjä, sekä arvostaa ja vahvistaa erilaisten kulttuuristen ryhmien identiteettiä ja elinvoimaisuutta. Arvoperustana ovat tasa-arvo, demokratia, oikeudenmukaisuus, toisten kunnioittaminen, monikulttuurisuus, ihmisoikeudet ja yhteisöllisyys.

2. Kestävä kehitys Sastamalan kaupungissa

Sastamalan kaupungin tavoitteena on Hyvän elämän Sastamala 2020, joka huomioi päätöksissään myös kestävän kehityksen. Kaupunki haluaa edistää asukkaidensa hyvinvointia, alueen elinvoimaisuutta ja kestävää kehitystä rohkealla realismilla, osaavalla uudistumisella ja yhteistyöllä.

Sastamalan kaupungin kestävän kehityksen toimintaohjelma on päivitetty viimeksi 2010. Sen aihealueita ovat yhteiset luonnonvarat, vastuullinen kulutus ja elämäntapavalinnat, parempi liikkuvuus, vähemmän liikennettä ja paikallinen toiminta terveyden puolesta.

Sastamalan seudun sosiaali- ja terveystalveluiden (sotesi) kestävän kehityksen toimintaohjelma on luettavissa osoitteesta: http://www.sotesi.fi/sotesi/liitetiedostot/editori_materiaali//10501.pdf

3. Kestävä kehitys varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa

Varhaiskasvatuksen toteuttamista ja keskeisiä sisältöjä ohjaavat niin valtakunnallinen kuin kunnallinenkin varhaiskasvatussuunnitelma sekä suunnitelmien sisällölliset orientaatiot. Sisällöllisiä orientaatioita ovat matemaattinen, luonnontieteellinen, historiallis-yhteiskunnallinen, esteettinen sekä uskonnollis-katsomuksellinen orientaatio. Kestävä kehitys omine näkökulmineen ja ulottuvuuksineen voidaan katsoa kuuluvaksi lähes poikkeuksetta melkein jokaiseen varhaiskasvatussuunnitelman orientaatioalueeseen. Näin ollen kestävän kehityksen näkökulmat tulisi huomioida varhaiskasvatuksen arjessa luonnollisena osana toteutettavaa toimintaa.

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tukea lasten kasvua kestävään elämäntapaan ja vastuullisuuteen. Varhaiskasvatuksessa korostuvat konkreettiset asiat, kuten kavereista huolehtiminen, lähiympäristön tutkiminen, kestävämpien arkikäytäntöjen ja vastuun oppiminen. Sastamalan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2014 ohjaa valitsemaan sellaisia toimintatapoja, menetelmiä ja materiaaleja, jotka turvaavat ympäristön kantokyvyn, luonnon monimuotoisuuden ja kulttuurien kirjon säilymisen.

Esiopetuksessa kestävän kehityksen periaate näkyy parhaiten ympäristö- ja luonnontiedon sisältöalueessa, joka on kirjattu valtakunnalliseen Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin. Myös Sastamalan kaupungin esiopetuksen opetussuunnitelmassa kestävä kehitys on yhtenä osana ympäristö- ja luonnontiedon osa-alueetta. Kestävä kehitys ei ole vain erillinen lasten kanssa käsiteltävä asia, vaan se tulee integroida kaikkeen kasvatukseen ja opetukseen.

4. Yhteistyökumppaneita

Päivähoitoyksikössä kestäväää kehitystä voivat toteuttaa kaikki yksikössä työskentelevät henkilöt. Esimerkiksi kiinteistönhoitajan, laitoshuoltajien ja keittiöhenkilökunnan toimintatavat ja käyttämät materiaalit vaikuttavat olennaisesti päivähoitoyksikön ympäristömyönteisyyteen. Heidän kanssaan pyritään sopimaan yhteisistä toimintalinjoista ja käytännöstä. Yhteistyö lähtee omasta yksiköstä.

Sastamalan kaupunki ostaa ruoka- ja siivouspalvelut Sastamalan ruoka- ja puhtauspalvelut Oy Serviltä, kiinteistöhuollosta vastaa Sastamalan kaupungin Tilakeskus ja jätehuollosta Loimi-Hämeen Jätehuolto Oy.

5. Toimintaohjelma

Kestävän kehityksen toimintaohjelma tulisi olla osa päivähoitoyksikkökohtaista varhaiskasvatus-/esiopetussuunnitelmaa, jonka laadintaan ja toteutukseen koko päivähoitoyksikkö on sitoutunut ja osallistuu. Tärkeää on tehdä toimintaohjelma, joka on käytännönläheinen ja luonteva osa arkipäivää. Sekä lapset että aikuiset osallistuvat toimintaohjelman laatimiseen ja toteuttamiseen.

Toimintaohjelman laatiminen:

- ❖ Nimetään oman päivähoitoyksikön kestävän kehityksen työryhmä
- ❖ Kartoitetaan lähtötilanne
 - Kartoituksessa on tarkoitus selvittää yksikön toiminnan nykytilanne kestävän kehityksen kannalta. Apuna kartoituksessa käytetään 4.1. Kestävä kehitys -kartoituslomaketta.
- ❖ Päivähoitoyksikön Keke-ohjelma
 - Keke-ohjelman konkreettiset vuositavoitteet ja toimenpiteet suunnitellaan kartoituksen tulosten perusteella.
- ❖ Teeman toteutus
 - Toteutuksessa varmistetaan toiminnallisuus, teeman näkyminen päivähoitoyksikön arjessa, lasten osallistuminen sekä yhteistyö päivähoitoyksikön ulkopuolisten tahojen kanssa.
- ❖ Loppukartoitus ja arviointi
 - Toimintakauden aluksi tehty kartoitus toistetaan toimintakauden päätteeksi, jotta voidaan arvioida tavoitteiden toteutumista. Sen jälkeen valitaan uusi teema seuraavalle toimintakaudelle.

5.1. KESTÄVÄ KEHITYS – KARTOITUSLOMAKE

Kartoituslomakkeen avulla on helppo tarkastella yksikkönne toimintoja yhdeksästä eri näkökulmasta. Kartoituslomakkeen tuloksia voi käyttää apuna ja tukena laadittaessa yksikkökohtaista kestävä kehityksen toimintaohjelmaa. Kalenterivuoden tai toimintakauden päätteeksi kartoitus tehdään uudelleen, jotta nähdään onko asetetut tavoitteet toteutuneet. Samalla voidaan päättää uudet tavoitteet ja teemat seuraavalle ajanjaksolle.

JÄTTEEN SYNNYN EHKÄISY JA KIERRÄTYS:

Aihe:	<u>Toteutuu</u>	<u>Osittain</u>	<u>Ei toteudu</u>	Tämä asetetaan tavoitteeksi!
Yksikkö lajittelee / kierrättää?				
o biojäte				
o paperi				
o kartonki / pahvi				
o metalli				
o lasi				
o energiajäte				
o ongelmajäte				
Osaako henkilökunta kierrättää/lajitella?				
Seurataanko yksikössä syntyvän jätteen määrää?				
Otetaanko yksikössä materiaaleja uudelleenkäyttöön?				
Käytetäänkö yksikön tapahtumissa, retkillä tms. kestoastioita?				
Otetaanko ruokaa vain sen verran kuin jaksetaan syödä? (Haetaan tarvittaessa lisää.)				
Suositaanko hankinnoissa suuria pakkauksia ja vähän pakattuja tuotteita?				
Vietetäänkö yksikössä aiheeseen liittyviä teemapäiviä / -viikkoja?				
Käsitelläänkö lasten kanssa luonnonvarojen rajallisuutta ja kaatopaikkojen täyttymisen ongelmaa?				
Ymmärtävätkö lapset ja aikuiset, miksi jätteen syntymistä on vähennettävä ja toimivatko he sen mukaisesti?				

Huomioita ja kehittämisideoita:

ENERGIAN SÄÄSTÄMINEN:

Aihe:	<u>Toteutuu</u>	<u>Osittain</u>	<u>Ei toteudu</u>	Tämä asetetaan tavoitteeksi!
Seurataanko yksikössä energiankulutusta?				
Onko energian kulutuksen vähentämiseksi asetettu tavoitteita?				
Onko energian kulutuksen vähentämiseksi laadittu ohjeet?				
Ovatko sähkölaitteet energiaa säästäviä?				
Hyödynnetäänkö luonnonvaloa ja sammutetaanko valot aina kun tilat ovat tyhjillään?				
Kytetäänkö sähkölaitteista virta pois kun niitä ei käytetä?				
Onko huoneiden lämpötilat säädetty suositusten mukaisiksi? (+21°C) (+/- 1°C)				
Onko laitteiden huolto ja korjaus hoidettu asianmukaisesti?				
Vietetäänkö yksikössä energiateemapäiviä?				
Käsitelläänkö lasten kanssa mistä energia tulee ja mitä ilmastonmuutos tarkoittaa?				
Ymmärtävätkö lapset ja aikuiset energiansäästämisen merkityksen ja toimivatko he sen mukaisesti?				

Huomioita ja kehittämideoita:

VEDEN SÄÄSTÄMINEN

Aihe:	<u>Toteutuu</u>	<u>Osittain</u>	<u>Ei toteudu</u>	Tämä asetetaan tavoitteeksi!
Seurataanko yksikössä vedenkulutusta?				
Onko veden kulutuksen vähentämiseksi asetettu tavoitteita?				
Onko vesihanojen virtaaminen säädetty suositusten mukaan?				
Ovatko vesilaitteet vettä säästäviä?				
Onko vessapöntöissä kaksoispainikkeet?				
Onko laitteiden huolto ja korjaus hoidettu asianmukaisesti?				
Pestäänkö tiski- ja pyykkikoneissa vain täysia koneellisia?				
Käytetäänkö ympäristöä vähän kuormittavia pesuaineita?				
Vietetäänkö yksikössä aiheeseen liittyviä teemapäiviä?				
Käsitelläänkö lasten kanssa säästävistä vedenkäyttöä, veden kiertokulkua sekä puhtaan veden merkitystä ja rajallisuutta?				
Ymmärtävätkö lapset ja aikuiset vedensäästämisen merkityksen ja toimivatko he sen mukaisesti?				

Huomioita ja kehittämisideoita:

KESTÄVÄ KULUTUS

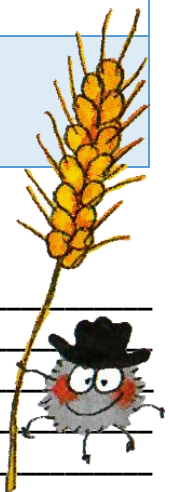
Aihe:	<u>Toteutuu</u>	<u>Osittain</u>	<u>Ei toteudu</u>	Tämä asetetaan tavoitteeksi!
Tehdäänkö hankintoja harkiten ja vain tarpeeseen?				
Painotetaanko hankinnoissa kestävyyttä, korjattavuutta ja huollettavuutta?				
Suositaanko hankinnoissa eettisesti vastuullisia tuotteita ja mahdollisuuksien mukaan kotimaisia, lähellä tuotettuja tavaroita?				
Käytetäänkö välineitä huolellisesti ja rikkoutuneet pyritään korjaamaan?				
Hankitaanko tavaroita mahdollisuuksien mukaan käytettyinä?				
Vietetäänkö yksikössä lelutonta päivää tai muita teemapäiviä aiheeseen liittyen?				
Annetaanko juhlapäivinä aineettomia lahjoja?				
Onko yksikössä laadittu kestävien hankintojen ohjeet?				
Toteuttavatko lapset ja aikuiset yhdessä toimintaa, mihin ei kuulu hienoja välineitä ja kilpavarusteita?				
Käsitelläänkö lasten kanssa elinkaariajattelua, ekotehokkuutta, kulutuksen ympäristövaikutuksia ja kohtuullisuutta?				
Ymmärtävätkö lapset ja aikuiset kulutusvalintojen vaikutuksen ja merkityksen maailmanlaajuiseen ympäristö- ja kehityskysymykseen?				

Huomioita ja kehittämideoita:

KESTÄVÄT RUOKAVALINNAT

Aihe:	<u>Toteutuu</u>	<u>Osittain</u>	<u>Ei toteudu</u>	Tämä asetetaan tavoitteeksi!
Seurataanko eri ruokalajien menekkiä? Valmistetaanko ja tilataanko ruoka sen mukaisesti?				
Tiedotetaanko lasten poissaoloista keittiöön ruuan määrän mitoittamiseksi?				
Tarjotaanko yksikössä lähi- ja luomuruokaa mahdollisuuksien mukaan?				
Huomioidaanko yksikössä monikulttuurisuus, erilaiset ruokavaliot ja niiden mahdollisuudet?				
Onko yksikön pihamaalla esim. kasvimaata, marjapensaita, hedelmäpuita tms.?				
Tutustutaanko lasten kanssa lähiluonnon antimisiin, kuten marjoihin, ruokasieniin, villivihanneksiin ym.?				
Onko yksikössä laadittu suunnitelma ruokahuollon kehittämiseksi kestävämpään suuntaan?				
Vietetäänkö yksikössä aiheeseen liittyviä teemapäiviä?				
Painotetaanko ruokahetkissä kiireettömyyttä ja hyviä käytöstapoja? Syövätkö aikuiset ja lapset yhdessä? (mallioppiminen)				
Käsitelläänkö lasten kanssa elinkaariajattelua, ekotehokkuutta, kulutuksen ympäristövaikutuksia ja kohtuullisuutta?				
Ymmärtävätkö lapset ja aikuiset kulutusvalintojen vaikutuksen ja merkityksen maailmanlaajuiseen ympäristö- ja kehityskysymykseen?				

Huomioita ja kehittämisideoita:

LÄHIYMPÄRISTÖ

Aihe:	<u>Toteutuu</u>	<u>Osittain</u>	<u>Ei toteudu</u>	Tämä asetetaan tavoitteeksi!
Hyödynnetäänkö toiminnassa lähiympäristöä (luonto-, kulttuuri-, historialliset kohteet)?				
Onko yksikön pihaa kehitetty virikkeelliseksi ja monipuoliseksi oppimisympäristöksi?				
Voivatko lapset vaikuttaa yksikön ja sen pihan viihtyisyyteen?				
Pidetäänkö yksikön, sen pihan ja lähiympäristön siisteydestä ja turvallisuudesta huolta?				
Onko yksikössä päivitettävä lista lähiympäristön luonto- ja vierailukohteista?				
Onko yksikön pihalla ja piha-alueen läheisyydessä liikenne ohjattu kulkemaan turvallisinta reittiä?				
Onko yksikössä kartoitettu mahdollisuuksia kimpakyyteihin, julkisiin liikennevälineisiin tai kulkemiseen jalkaisin tai pyörällä? Käytetäänkö näitä mahdollisuuksia?				
Vietetäänkö yksikössä aiheeseen liittyviä teemapäiviä?				
Käsitelläänkö lasten kanssa lähiluonnon merkitystä ja lähiympäristöön vaikuttamista?				
Ymmärtävätkö lapset ja aikuiset lähiympäristöstä huolehtimisen merkityksen ja toimivat sen mukaisesti?				

Huomioita ja kehittämideoita:

KULTTUURIPERINTÖ JA MONIKULTTUURISUUS

Aihe:	Alkukartoitus:			Tämä asetetaan tavoitteeksi!
	Toteutuu	Osittain	Ei toteudu	
Hyödynnetäänkö toiminnassa lähiseudun kulttuuriperintökohteita ja museoita retkikohteina?				
Pyydetäänkö maahanmuuttajataustaisia lapsia ja vanhempia kertomaan erilaisista kulttuureista?				
Tutustutaanko yksikössä monikulttuurisiin aiheisiin ja eri kulttuureihin, esim. tavat, ruoka, musiikki, eläimet, kasvit, uskonnot, pelit, kirjallisuus ym.?				
Onko yksikkö osallisena kansainväliseen projektiin?				
Onko yksiköllä kummilapsi, ystävyyspäiväkoti tms. ulkomailla?				
Onko yksikölle laadittu monikulttuurisuusohjelma?				
Vietetäänkö yksikössä aiheeseen liittyviä teemapäiviä tai eri kulttuurien juhlapäiviä?				
Käsitelläänkö lasten kanssa paikallista ja suomalaista kulttuuriperintöä sekä kulttuurien moninaisuuden mukanaan tuomaa rikkautta?				
Ymmärtävätkö lapset ja aikuiset suomalaisen kulttuuriperinnön sekä maailman kulttuurien kirjon arvon?				

Huomioita ja kehittämideoita:

TURVALLISUUS

Aihe:	Alkukartoitus:			Tämä asetetaan tavoitteeksi!
	Toteutuu	Osittain	Ei toteudu	
Onko käytäntönä, että ketään ei jätetä yksin mutta yksin saa olla?				
Onko kiusaamiseen välittömästi puuttuminen jokaisen vastuulla?				
Vaalitaanko yksikössä kiireetöntä ja turvallista ilmapiiriä, jossa kaikilla on työrauha?				
Saavatko lapset tarvittaessa apua ja tukea keneltä tahansa yksikön aikuiselta?				
Pääseekö syliin aina?				
Onko yksikössä selkeät ja toimivat yhteiset säännöt? Tietävätkö kaikki nämä säännöt?				
Vietetäänkö yksikössä aiheeseen liittyviä teemapäiviä?				
Ovatko yksikön sisätilat ja piha toimivat ja turvalliset?				
Onko yksikössä päivitetty tiedot lapsen hakijoista ja varahakijoista?				
Kartoitetaanko lasten kanssa lähiympäristön mahdollisia vaaranpaikkoja ja pyritäänkö niiden turvallisuuden parantamiseen?				
Tehdäänkö lähialueen toimijoiden kanssa yhteistyötä turvallisuuden parantamiseksi?				
Käsitelläänkö lasten kanssa yksikön turvallisuussuunnitelmaa ja sitä, miten toimitaan hätätilanteessa?				
Ymmärtävätkö lapset ja aikuiset, miten oma toiminta vaikuttaa kaikkien turvallisuuteen?				

Huomioita ja kehittämideoita:

YHTEISÖLLISYYS

Aihe:	Alkukartoitus:			Tämä asetetaan tavoitteeksi!
	Toteutuu	Osittain	Ei toteudu	
Otetaanko lapset mukaan toiminnan suunnitteluun?				
Osallistuvatko vanhemmat yksikön toiminnan kehittämiseen?				
Osallistuuuko yksikkö alueen yhteisiin tapahtumiin ja kehittämishankkeisiin?				
Järjestävätkö isommat lapset toimintaa pienemmille?				
Tekevätkö yksikön ryhmät keskinäistä yhteistyötä?				
Tekeekö yksikkö yhteistyötä lähiympäristön toimijoiden kanssa, esim. koulu, päiväkoti, vanhainkoti tms.?				
Otetaanko vanhemmat ja isovanhemmat mukaan yksikön arkeen?				
Onko yksikössä päivitettävä listä lähialueen mahdollisista yhteistyötahoista?				
Vietetäänkö yksikössä aiheeseen liittyviä teemapäiviä?				
Tuetaanko työyhteisöä virkistyspäivillä, harrastusryhmillä tai muilla yhteisillä toiminnoilla?				
Käsitelläänkö lasten kanssa auttamisen ja yhteistyön merkitystä?				
Vallitseeko lasten ja aikuisten kesken avoin yhdessä tekemisen kulttuuri, jossa kaikki saavat tilaa tehdä ja osallistua?				

Huomioita ja kehittämisideoita:

6. IDEOITA JA VINKKEJÄ KESTÄVÄN KEHITYKSEN TOTEUTTAMISEEN:

❖ JÄTTEEN SYNNYN EHKÄISY JA KIERRÄTYS:

- Huomioita jätteiden lajitteluun. Pistetäänkö kaikki samaan roskakoriin vai onko mahdollisuus kierrättää ja lajitella? Onko yksikön pihassa jäteastiat eri jätteille?
- Mietitään mihin lajitellaan, millaisia astioita tarvitaan ja kuka hoitaa tyhjennykset?
- Selvitä paikallisesta jätehuollosta ohjeet lajittelusta.
- Kartoitetaan syntyvät jätteet ja jätemäärät ja laaditaan yksikölle ohjeet jätehuollosta.
- Vähennetään muovisten roskapussien käyttöä. Esim. tyhjennetään roskakoreissa olevien roskapussien sisältö mahdollisuuksien mukaan yhteen isoon pussiin ja jätetään sama roskapussi paikalleen roskakoriin, mikäli roskakorissa ei paljon roskia tai vain paperiroskia. Tarvitaanko jokaiseen roskakoriin roskapussia, esim. paperiroskakoriin?
- Vältetään toiminnassa kertakäyttöastioiden suurta käyttöä.
- Järjestetään lasten kanssa kierrätysteemapäivä pajatoimintana, jolloin jokaisessa eri pajassa on eri aiheeseen liittyviä tehtäviä ja tietoisuuksia. Tähän voi liittää myös erilaisia lajitteluharjoituksia, joissa lasten tulee lajitella erilaiset jättemateriaalit oikeisiin lajittelupisteisiin. Lasten kanssa voidaan myös yhdessä miettiä mitä materiaaleja voitaisiin käyttää uudelleen ja hyödyntää.
- Huolehditaan pakkausjätteiden lajittelusta lasten kanssa, esim. maitotölkit, voirasiat, jogurttipurkit ja niiden kannet jne. Otetaan mahdolliset ns. jätteet uudelleen käyttöön tai laitetaan kierrätykseen.
- Otetaan lapset mukaan kierrätykseen ja hyötyjätteiden kuljettamiseen kierrätyspisteille.

❖ ENERGIAN SÄÄSTÄMINEN:

- Laaditaan yksikköön ohjeet energiansäästötoimiin (valojen käyttö jne.)
- Säädetään lämpötilat sovituille tasoille ja huolehditaan ilmanvaihdon toimivuudesta.
- Huomioidaan kuivauskaapin järkevä käyttö (ei päälle vain yhden sukkaparin tähden)
- Pidetään ulko-ovet sekä tuulikaappien ja eteisten sisäovet kiinni.

❖ VEDEN SÄÄSTÄMINEN:

- Laaditaan yksikölle ohjeet vedensäästämistoimista.
- Vältetään ylimääräistä veden valuttamista ja juoksevan veden alla pesua.
- Pestään vain täysiä tiski- tai pyykkikoneellisia kerralla. Mietitään mitä pitää pestä heti ensimmäisen käyttökerran jälkeen ja mitä voidaan käyttää esim. useampi kerta päivän aikana?
- Suuntauksena vähävesinen siivous.
- Lapsia opetetaan käyttämään vettä säästeliäästi ja arvostavasti, esim. käsien pesussa.

❖ KESTÄVÄ KULUTUS:

- Järjestetään ”turhake” -kampanja. Jokaisen nurkista varmasti löytyy tavaroita, jotka eivät ole itselle enää merkityksellisiä tai tarpeellisia. Jokainen voi kotoaan tuoda yhden ns.”turhakkeen”, jotka voidaan esim. vaihtaa keskenään, ottaa yhteiseen käyttöön tai lahjoittaa eteenpäin. Toisen turhake voi olla toisen aarre.
- Hyödynnetään kierrätystavaroita, esim. kirpputoreilta löytyneitä ehjiä ja käyttökelpoisia kirjoja, pelejä, leluja ym. Lainataan, vuokrataan tai hankitaan yhteinen tuote. Kierrätetään tavaroita yksikön sisällä tai mahdollisuuksien mukaan yksiköiden välillä.
- Käytetään kirjaston tai kirjastoauton palveluita.
- Vältetään turhien tuotteiden hankintaa. Hankitaan mahdollisimman vähän pakattuja tuotteita.
- Vältetään kertakäyttöisiä tuotteita ja suositaan pitkäikäisiä tuotteita. Valitaan aina mahdollisuuksien mukaan kestävä ja korjattava tuote.
- Tapakasvatusta. Opetetaan lapsia huomaamaan turhien tavaroiden tarpeettomuus ja ettei kaiken tarvitse olla uutta ja omaa.
- Sisäinen posti lähetetään käytetyissä kuorissa.

❖ KESTÄVÄT RUOKAVALINNAT:

- Toimiva yhteistyö Servin kanssa avainasemassa!
- Kannustetaan lapsia ennakkoluulottomuuteen ruokien suhteen.

- Huomioidaan ruuan annostelussa lapsen yksilöllinen ruuan tarve. Jos lapsi ottaa ruokaa itse, opetellaan, että otetaan vain sen verran kuin uskoo syövänsä. Lisää saa hakea.

❖ LÄHIYMPÄRISTÖ:

- Kartoitetaan yksikön pihan kunto ja varustus ja laaditaan tämän pohjalta kunnostussuunnitelma yhteistyössä tilapalveluiden kanssa.
- Järjestetään vanhempien kanssa talkoita, joilla pidetään huoli yksikön piha-alueiden ja varusteiden kunnosta. Esimerkkejä erilaisista talkoista ovat mm. pihansiivoustalkoot, istutustalkoot, korjaamopäivät ym.
- Jaetaan piha vastuualueisiin, jolloin lapsiryhmille jaetaan vastuualueet pihan siisteyden huolehtimiseen.
- Istutetaan yksikön pihaan puita ja hyötykasveja. Rakennetaan lintujen ruokintapaikka ja linnunpönttöjä.
- Piha on ennen kaikkea lasten leikki- ja oppimisympäristö. Virikkeellinen ja tarkoituksenmukainen piha sisältää mm. riittävästi leikkelineitä ja penkkejä, ”salaisia piilopaikkoja”, pelitilaa, ehjiä ja tarkoituksenmukaisia leluja ja välineitä ym.
- Tärkeää myös sisätilojen viihtyvyys. Hankitaan mahdollisia viherkasveja, asetetaan taidetta seinille, huomioidaan tilojen puhtaus, välineiden ja kalusteiden tarkoituksenmukaisuus, ripustetaan verhoja ikkunaan ja liinoja pöydille jne. Lasten kanssa voidaan tehdä yhdessä esim. taidetta, painaa ja ommella liinoja ja verhoja ym.
- Tehdään lapsille, vanhemmille ja henkilökunnalle viihtyvyyskartoitus, jonka perusteella voidaan tehdä toimintaympäristön muutoksia ja vastata tarpeisiin ja toiveisiin.
- Ulkoillaan mahdollisimman paljon, jotta sisätilatkin pääsevät tuulettumaan.
- Mahdollisuuksien mukaan lapset voivat vuorollaan kiertää siivoojan mukana, jotta näkevät kuinka paljon jätettä syntyy ja miten paljon yksikössä on siivottavia tiloja.
- Tehdään retkiä lähiympäristöön ja hyödynnetään erilaisia maastoja. Järjestetään erilaisia luontopolkuja, esim. sienipolku, peikko- ja haltijapolku, elämyspolku kaikille aisteille jne.
- Tarkkaillaan jotakin luontokohdetta eri vuodenaikoina ja pidetään havainnoista kirjaa. Seurataan samalla säätä ja vuodenaikojen vaihtelua.

- Eri vuodenaikoina ympäröivä luonto tarjoaa erilaisia liikuntamuotoja ja mahdollisuuksia, joita tulee hyödyntää monipuolisesti mahdollisuuksien mukaan.
- Tutkitaan suurennuslasilla esim. hyönteisiä, kasveja, jäkäliä ym. Lähdetään luontoon tutkimusmatkalle ja otetaan luontokirjoja mukaan, jotta voidaan pysähtyä tutkimaan havaintoja tarkemminkin.

❖ KULTTUURIPERINTÖ JA MONIKULTTUURISUUS:

- Hyödynnetään maahanmuuttajien tieto-taitoutta.
- Pidetään teemapäiviä/viikkoja monikulttuurisuuteen liittyen.
- Järjestetään tapakampanjoita, juhlia, teemapäiviä/viikkoja.
- Puhutaan erilaisuuden hyväksymisestä, kavereista välittämisestä, toisen kunnioittamisesta jne.

❖ TURVALLISUUS:

- Puhutaan kiusaamisesta ja pohditaan sen syitä ja seurauksia. Puhutaan kivasta kavaruudesta.
- Päivitetään vanhempien ja varahakijoiden yhteystiedot.
- Päivitetään yhteiset säännöt. Käydään arvokeskustelua.
- Järjestetään tapakampanjoita ja turvallisuusviikkoja.
- Tehdään lasten ja henkilöstön viihtyvyysskartoitus.
- Vähennetään melua yhteisissä tiloissa.

❖ YHTEISÖLLISYYS:

- lapset ja vanhemmat mukaan toiminnan suunnitteluun. Järjestetään yhteistä toimintaa, tempauksia, teemapäiviä jne.
- Kutsutaan yhteistyökumppaneiden edustajia kertomaan omasta toiminnasta.
- Järjestetään talkoita, tapahtumia, tempauksia ja retkiä yhdessä vanhempien kanssa.

- Osallistutaan kansainväliseen yhteistyöhön ja kehitystyöhön, esim. kummipäiväkoti- tai kummilapsitoiminnan kautta.
- Järjestetään erilaisia vierailuja lähiympäristön yhteistyökumppaneiden luo.

❖ **MUUTA:**

- Liitetään yksikön kestävä kehitys ohjelma osaksi perehdytyskansiota ja päivitetään ohjelma vuosittain.
- Huomioidaan yksikön yhteistyökumppanien toiminnan merkitys kestävä kehityksen toteutuksessa.

❖ **LINKKIVINKKEJÄ:**

- <http://oppiminen.yle.fi/yhteinen-ymparisto/roskisrotta-lasten-kierratysseikkailu>
- <http://www.pirkanmaan-jatehuolto.fi/Tietori/ellieetu>
- <http://www.ymparisto.fi/eko-elmeri>
- <http://www.4v.fi/4v-hanke>
- <http://www.peda.net/veraja/rovaniemi/luontokasvatus/keke>
- <http://www.maailmankoulu.fi/node/66>
- http://www.kierratyskeskus.fi/ymparistokoulu_polku/ymparistokasvatusmateriaaleja
- http://www.lajitteluapuri.fi/paivakodit_ja_koulut/lajitteluaiheisia_tehtavia
- http://www.iuj.fi/Upload/IUJ_Opettajienopas_final.pdf
- <http://www.maailmankoulu.fi/node/41>
- <https://mappa.fi/fi/etusivu>
- <http://www.vihrealippu.fi/vl>
- http://www.vihreapolku.info/kestava_kehitys/parempia_valintoja_-_turkulaisen_toiminta-_ja_kulutusopas/kasvatetaan_lapset_ymparistomyonteisiksi

LÄHTEET:

Järvinen, M., Laine, A., Hellman-Suominen, K. 2009. Varhaiskasvatusta ammattitaidolla. Kirjapaja. Helsinki.

Kansallinen kestävä kehityksen strategia, Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 5/2006.

<http://vnk.fi/julkaisukansio/2006/j05-kohti-kestavia-valintoja/pdf/fi.pdf>

Luomi, A., Paananen, J., Vilberg, K., Virta, L. 2010. Keke päiväkodissa – kestävä kehityksen opas.

Pääkaupunkiseudun kierrätyskeskus Oy:n, Espoon, Helsingin ja Vantaan kaupunkien yhteinen 4V-hanke.

Opetushallitus. Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2000. Viitattu 10/2014.

http://www.oph.fi/saadokset_ ja_ ohjeet/opetussuunnitelmien_ ja_ tutkintojen_ perusteet/esiopetus

Oulun kaupunki, Sosiaali- ja terveystoimi, Päivähoito ja perhetyö. 2006. Päivähoidon kestävä kehityksen toimintaohjelma. Oulun kaupungin painatuskeskus. Oulu.

Sastamalan kaupungin strategia; Hyvän elämän Sastamala. Viitattu 10/2014.

http://www.sastamalankaupunki.fi/sastamala/liitetiedostot/editori_materiaali//16583.pdf

Sastamalan seudun sosiaali- ja terveystalveluiden kestävä kehityksen toimintaohjelma. Viitattu 10/2014.

http://www.sotesi.fi/sotesi/liitetiedostot/editori_materiaali//10501.pdf

Sastamalan kaupungin esiopetuksen opetussuunnitelma 2011.

Sastamalan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2014.

Stakes. 2012. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Juvenes Print – Tampereen Yliopistopaino Oy. Tampere.

Ympäristöministeriön www-sivut, 2014. Viitattu 10/2014.

http://www.ymparisto.fi/fi-fi/Ymparisto/Kestava_kehitys/Mita_on_kestava_kehitys